

Panamázó polgármesterek és magisztrátusok Budán kétszáz évvel ezelőtt

Régi, fakult írások tesznek bizonyosságot arról, hogy egyes polgármesterek, magisztrátusok és más magasabb közfunkcionális urak már kétszáz esztendővel ezelőtt is *panamáztak*.

A különbség legfeljebb az, hogy akkor még az ilyen tulságosan egyoldalú, öngazdálkodási műveletet nem „panama” néven emlegették, hanem közönségesen *lopás* címen könyvelték el a bűnügyi botránykrónikákban.

A török hódoltság megszűntetését követő 1687. esztendő utáni időkből két ilyen panamán meggazdagodott polgármester viselt dolgait örökítik meg a porlepte, fakult írások.

Az egyik *Bösinger* Ferenc Ignác budai patikus, akinek évtizedekig volt gyógyszerháza a *Várban*, a Disz-tér 8. szám alatt most is fennálló házban. Majd pedig fiókatikát is nyitott a *Vizvárosban*.

Bösinger patikus a királyi udvarnál és különösen *Werlein* János kamaragazgatónál igen nagy kegyben állott. Emelkedése, karrierje az akkori időkben ugyszólván példátlanul állott. Alig egy-két esztendei patikuskodása után a kamaragazgató *városi tanácsost* csinált belőle, majd pedig rövidesen *Buda város polgármesterévé választotta*.

A polgármesteri állást akkoriban inkább csak afféle *nobile officiumnak* tekintették. A város első polgárának nyílt fizetése jóformán nem volt. A magisztrátus tagjai éppen csak a cím és dekorum kedvéért évi 30 fo-

rint tiszteletdíjban részesültek. A városbíró fizetése pedig évi 150 forintban volt megállapítva. A budai polgármester, aki egyben a bírói tisztelet is betöltötte, évi 350 *forintnyi* javadalmazásban részesült. Igaz, hogy ennek voltak még némi sallangjai is. Például *sőr, malac* és egyéb *természetbeli szolgáltatmányok*, amelyek a polgárság részéről rendszeresen kijártak a „Herr purgemászt” konyhája részére.

Bösinger polgármestert roppant nagyra-törő, elbizakodott embernek ismerte a budai polgárság. Házánál napirenden voltak a költséges vendégeskedések. A *Bécsből* és *Pozsonyból* jött urak megvendégléttetésére rengeteget költött.

Mindamellet *egyre-másra vásárolta a szőlőket* a budai hegyek lankáin és a *házakat* a *Várban*.

1698-ban elérte a kittüntetések legmaga-

Tökéletes rovarirtószér a

háztartásoknak
gazdacságoknak
kertészeknek
baromfi-
nyésztőknek

Folyadék és
poralakban

(Fekete zászló)

Fólerakai: **Wertheimer és Frankl**
Budapest, V. kerület, Hold-utca 6. sz.

1930
Magyarország
jul 27

sabb csucsát, amiről bármelyik egyszerű budai polgár valaha csak álmodni is mert volna. I. Lipót császár királyi tanácsossá nevezte ki.

Bösinger Ferenc sebesen ivelő karrierje azonban ezután egyszerre kettétörött. Az egész Buda arról suttogott, sőt már nyílt vádak alakjában is elhangzott, hogy *Bösinger polgármester a város kasszájából 3000 forintot ellopott.*

A gazdátlan hírekre 1698 március 3-án összeült a bölcs magisztrátus, hogy tisztázza a kérdést megvádolt polgármesterével szemben.

Hosszas és izgalmas vita során Unger György tanácsos nyíltan a szemébe vágta Bösinger polgármesternek, hogy *2000 forintról, amelyet a város kasszájából felvett, igenis nem tud elszámolni.*

A vád igazságát később Bösinger maga is kénytelen volt beismerni és sietve le is vonta tettének konzekvenciáit: *lemondott a polgármesteri tisztségről, sőt minden közszerepléstől visszavonult.*

A nemezis hamarosan utolérte a nem tisztakezü polgármestert, mert öregségére *minden vagyonát elvesztette.*

★

A lopás vádjában elmarasztalt Bösinger javára némi mentőkörülményül szolgált az, hogy a panamázó, illetve köztulajdont elorzó polgármesterek között *nem ő volt a legelső.*

Mert, mint az akkori magisztrátus jegyzőkönyvei megörökítették, már az *elődje Prenner Farkas legelső budai polgármester is megdézsmálta a város kasszáját.*

Az elterjedt mende-mondák szerint *több ezer forintot* tett ki az összeg, melyet Prenner polgármester jogtalanul felvett a város pénztárából. Bár ő mindvégig *tagadta* azzal szemben, hogy a magisztrátus tagjai *a fejére olvasták a bűnét.*

A vádak hamarosan eljutottak a *bécsi udvarba* is és ennek hatása alatt Prenner *leköszönt a polgármesteri tisztségről.*

Egyes feljegyzések szerint *az okozott kárt a saját vagyonából visszafizette a városnak.*

Később arra kérte a tanácsot, hogy állítson ki részére *hivatalos ártatlansági bizonyítványt.*

Hogy aztán Prenner megkapta-e ezt a hivatalos szépségflastromot, arról nem találunk feljegyzéseket.

★

Mintegy félszáz évvel később, 1737 októberének egyik napján nagy volt a riadalom Buda városa tekintetes magisztrátusa körében. VI. Károly király hivatalos levélben tudatta, hogy a város tanácsának tagjai ellen immár 15 év óta folytatott bűnügyi vizsgálat ügyében monyorókeréki Erdődy György gróf tárnokmester megérkezik Budára és a városházán ki fogja hirdetni a király ítéletét.

Október 3-án zajlott le Budán a nevezetes ülés, melyen a magisztrátus jelenlétében Erdődy gróf tárnokmester királyi ítélettel *elmozdította állásából az egész magisztrátust, személyszerint megnevezve a következőket:* Dillmann Sebestyén polgármester, Degré Xav. Ferenc bíró, Vánosi Ferenc, Sailer Ferenc, Vossmayer József, Mayerberg Károly, Laux János Péter, Maver János György, Sautermeister József, Drächsler Mátyás, Szlatinvi Gábor és Hoffmann Kristóf tanácsosok.

A vád az volt ellenük, hogy közös akarattal és egymás iránt való szemhunyással *esztendőkön át jogtalan tiszteletdíjakat és egyéb nem törvényes alapon kiutalt díjazásokat szedtek fel a város pénztárából.*

De ennél még súlyosabb vádak is voltak a tulságosan könnyelmű magisztrátus ellen. 1724-ben például híre ment, hogy *a tanács tagok kezén 1000 darab arany elveszett.*

A budai polgárság köréből ezek a hírek nagy elkeseredést váltottak ki. *Matthy* és *Gerb* nevű tekintélyes budai polgárok vezetésével deputáció ment Bécsbe Ófelségéhez és előszóval is előadta a panaszokat, kérve Ófelségét, hogy *erélyes kézzel csináljon rendet a város vagyonát harácsoló és a prédálásban határt nem ismerő városi tanácsban.*

A király ezt meg is ígérte és a vádak tisztázására nyomban *vizsgáló bizottságot* küldött ki. Ez a vizsgáló bizottság alapos munkát végzett. Igaz, hogy *teljes tizenöt eszten-deig* tartott, amíg feladatát teljesen befejezte.

Másfél évtized kellett ahhoz, hogy ezt a roppant nagy Augias-istállót kitakaríthassák. Az elcsapott magisztrátus tagjait a király ítélete *az okozott károk megtérítésére is kötelezte.* Valamennyi elcsapott tanácsnokra kimondták *a rendőri felügyeletet*, ami azt jelentette, hogy *Budáról nem volt szabad távozniok*, Vánosit, mint főbűnöst, a királyi ítélet *polgári jogaitól is megfosztotta.*

A régi jegyzőkönyvek szerint 1738 január 17-ig összesen *15.439 forint 19 krajcárt* alapítottak meg, mint olyan összeget, mellyel a lelkiismeretlen magisztrátus apránként megkárosította a város közönségét.

Mai pénzértékre átszámítva ez bizony elég csinos összeget tesz ki és azt mutatja, hogy némely hivatalos uraknak a panamázás technikájában már abban az időben is feltűnően fejlett gyakorlata volt.

Dobozi István ró